

de Camargue ook wel eens bij de krooneend heb geconstateerd, is, m.i., dan ook louter toeval. ³⁾

(de Vries).

3. In Friesland.

14 Juni 1941 zond een mijner kennissen, een goed vogelwaarnemer, die mijne collecties meermalen met veel belangstelling heeft bekeken (en daarvoor ook met verzamelmethoden op de hoogte is gekomen) mij een ei met een weinig dons en een paar veertjes uit een eendennest, dat hij dien dag onder Oudega (Wymbritseradeel) had gevonden en dat, naar zijne meening wel van de kuifeend kon zijn, aangezien hij de vogels herhaaldelijk daar in de omgeving had zien zwemmen.

Het nest lag in een zeggenpol, op de grens van land en water (d.w.z. daar, waar de bodemvegetatie vrijwel ongemerkt in die van het water overgaat) en bevatte 8, nog niet bebroede, eieren. De gezonden overtuigingsstukken waren inderdaad alle van de kuifeend. Ik maakte mij dan ook direct op om de zaak in situ te gaan bekijken en schreef dit mijn correspondent met verzoek mij te willen vergezellen en de juiste plek te wijzen.

Per keerende post kwam het teleurstellende bericht, dat het terrein viel in het gebied, waarvoor juist dien dag door de Deutsche militaire overheid een algeheel vaarverbod was uitgevaardigd, zoodat het, daar van een bootje gebruik moest worden gemaakt, niet mogelijk was om er nogmaals heen te gaan. Wat er verder met het legsel is gebeurd, kan dus helaas niet worden nagegaan. Het broedgeval staat echter vast. Ei, dons en veertjes sluiten elken twijfel uit!

Tsj. Gs. de Vries.

Ornithologie van Nederland

1941, 1e mededeling

DOOR

C. G. B. TEN KATE.

Serinus canarius germanicus Laubm. — Europese kanarie.

Op 18 en 20 Mei 1940 werden op het Ringstation Ockenburg resp. een ♀ en een ♂ van deze soort ontvangen.

Voor de provincie Zuid-Holland is dit het 6e en 7e bekende voorkomen, terwijl het tevens de laatste voorjaarstrekdata zijn (cf. *Limosa*, 12, p. 169; *De Nederlandsche Vogels*, p. 100). (M. J. Tekke).

³⁾ En in de Zaanstreek? Voorts zijn vooral de landinwaarts gelegen scheeren lang niet alle vegetatie-looze granietrotsen, doch vertoonen een rijke begroeiing, waarin — blijkens een bijgevoegde foto — de kuifeenden evengoed broeden als op de meer kale eilandjes, al moet toegegeven worden, dat legsels op de laatste inderdaad eerder bescherming noodig zullen hebben. Ook moet m.i. de mogelijkheid overwogen worden, dat de eenden waarschijnlijk uit een gebied stammen — hetzij met of zonder begroeid territorium — waarin zij de samenwoning met Lariden gewend waren, zoodat zij uit gewoonte ook hier te lande de nabijheid van sterns en meeuwen zoeken, al is de beschermingsnoodzaak door de weelderige vegetatie illusoir geworden en al kunnen deze vogels hun zelfs vijandig wezen.

(A. B. Wigman).

***Regulus i. ignicapillus* (Temm.) — Vuurgoudhaantje.**

Op 18 en 19 April 1941 nam ik op Urk een vuurgoudhaantje waar, vermoedelijk beide keren hetzelfde voorwerp. (t. K.).

***Panurus b. biarmicus* (L.) — Baardmees.**

Op 12 Jan. 1941 zag ik 6 à 7 baardmezen in het rietland „Hooge Boezem” te Alblasserdam. (H. Ruiter).

***Locustella l. luscinioides* (Savi) — Nachtegaalrietzanger.**

Op 20 April 1941 hoorde ik met den bewaker van het Kampereiland in buitendijks terrein aldaar tweemaal kort de zang van de nachtegaalrietzanger.

Volgens de Nederl. Vogels is er een waarneming van 12 April (1933, Eernewoude) en van 13 April (1934, ibidem); verder bevindt zich bewijsmateriaal van 15 April (1862) in het Rijksmuseum. Vanwege de schaarse gegevens lijkt vermelding van deze later vallende datum wenselijk. (t. K.).

***Sylvia b. borin* (Bodd.) — Tuinfluiter.**

Reeds op 13 April 1941 zag ik in het park van het Provinciaal Ziekenhuis te Santpoort een tuinfluiter. (J. R. H. Schaank).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 254, is de vroegste datum „half April” (1869) en voor Limburg 20 April (1909). (t. K.).

***Cinclus cinclus subsp.* — Waterspreeuw.**

De heer R. Tolman deelde mij (in litteris) mede, dat hij op 5 Febr. 1941 te Soest aan de Peter van de Breemerweg een waterspreeuw waarnam bij een duikertje, waar nog water stroomde. De vogel vluchtte in den watergang, die onder een hekdam doorliep als verbinding tussen twee sloten. Welke subspecies het betrof kon niet worden uitgemaakt; ondanks wachten en enige keren stampen op de dam, kwam de vogel niet meer te voorschijn. (t. K.).

***Coracias garrulus garrulus* L. — Scharrelaar.**

De heer G. J. M. de Greef te Vlissingen berichtte mij, dat op 2 Juni 1941 door diverse leden der N. J. N. op Zuid-Beveland een scharrelaar was waargenomen. Zij konden de vogel, die rustig op een paaltje was gezeten, gedurende $\pm$ een half uur observeren. (A. B. Wigman).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 338, zijn 17 inlandse waarnemingen bekend; van de 12 gedateerde vielen er twee in Juni (Ockenrode, 1935; Numansdorp, 1936). (t. K.).

***Falco s. subbuteo* L. — Boomvalk.**

Op 22 Mei namen wij in het buitendijks terrein van het Kampereiland een boomvalk waar, die al jagende tweemaal even inviel. Even later kwam dezelfde (?) vogel nog weer langs vliegen.

Volgens de Nederl. Vogels, p. 422, trekt de soort door tot ver in Mei; als uiterste datum wordt genoemd 19 Mei (1929, Nederweert). (t. K.).

***Buteo b. buteo* (L.) — Buizerd.**

In het seizoen 1941 broedde de buizerd op de Dassenberg bij Hoog Soeren (Vel.), alsook op de Haarlerberg onder Raalte (Ov.), waar, blijkens een mededeling van Mr E. D. Maaldrink, bij een bosbrand 3 jongen omkwamen. (A. B. Wigman).

***Haliaeetus a. albicilla* (L.) — Zeearend.**

Op 27 October en 15 December 1941 werd een zeearend waargenomen in de Brabantse Biesbosch. (C. Eijkman).

Overwinterde 1940/41 wederom op het Nationale Park „De Hoge Veluwe”. (A. B. Wigman).

***Pernis a. apivorus* (L.) — Wespendiff.**

Een horst met 1 ei d.d. 2 Juli 1941 in beuk van ± 9 m op „het Planken Wambuis”, Wolfheze (G.). Het legsel is niet groter geworden. Naar alle waarschijnlijkheid broedde de soort ook in 1940 in dezelfde boom.

(A. B. Wigman).

***Ardea c. cinerea* L. — Blauwe reiger.**

In 1941 heeft de blauwe reiger voor het eerst niet genesteld in de buitendijkse terreinen bij het Kampereiland, waar dit sedert enige jaren het geval is geweest. De oorzaak hiervan is hoogstwaarschijnlijk te zoeken in het feit dat het terrein dit jaar zeer kaal was, vooral door het vele branden.

(t. K.).

***Ardea p. purpurea* L. — Purperreiger.**

Hoewel wij vooral in het laatst van April en in Mei vrij geregeld enkele purperreigers waarnamen in de omgeving van de oude broedplaats in het buitendijkse terrein van het Kampereiland, heeft ook deze soort naar alle waarschijnlijkheid in 1941 aldaar niet genesteld, vermoedelijk om dezelfde reden als hier boven voor de blauwe reiger vermeld. Voor deze soort is echter de mogelijkheid van een late poging — wij hadden door omstandigheden na 22 Juni geen gelegenheid het terrein te blijven controleren — niet uitgesloten, temeer daar de soort er geregeld vertoefde en er in de tweede Junihelft voldoende gelegenheid was ontstaan tot nestelen in de nieuwe vegetatie.

(t. K.).

***Phoenicopterus ruber roseus* Pall. — Flamingo.**

Begin November 1940 werd bij Zoutkamp een flamingo waargenomen en op 20 en 21 December 1940 een bij de Hondsbossche zee-wering. Dit laatste ex. werd later geschoten; van een voorafgegane gevangenschap was niets te bemerken (coll. Rijks Museum Leiden). (Mededeling ter vergadering te Amsterdam, op 26 Jan., door J. P. Strijbos).

***Cygnus cygnus* (L.) — Wilde zwaan.**

Op 5 en 6 Februari 1941 vertoefden, naar mij werd medegedeeld, in de Oranjekom (Amsterdamse waterleidingduinen) 2 ad. en 3 juv. wilde zwanen.

(F. Niesen).

Bij Harderwijk (IJsselmeer) op 5, 7 en 9 Jan. en 3 en 4 Febr. 1941 resp. 1 ad. + 2 juv., idem, 2 ad. + 6 juv., ± 60 (1 juv.) en 107 ex.

(A. A. Tjittes).

Een beroepsjager deelde mij 12 Jan. 1941 mede, dat onder een 100-tal zwanen, die in de voorafgaande dagen in een wak tussen Ramspol en Noordoostpolderdijk bij het Kampereiland hadden vertoefd, vooral grote wilde zwanen waren geweest.

(t. K.).

***Cygnus bewickii* — Kleine zwaan.**

Voorjaar 1941 bleef een klein aantal zwanen opvallend lang op het IJsselmeer aan de kust van het Kampereiland vertoeven. Bewesten de

mond van het Ganzediep waren gedurende de gehele maand Mei 2 zwanen aanwezig, terwijl benoorden het Keteldiep maximaal 12 zwanen verbleven. Op 8 Juni telden wij er nog 11, terwijl de bewaker aldaar op 12 Juni nog $\pm$ 5 waarnam. De vogels zaten steeds zeer ver uit de kust, zodat nadere determinatie uitgesloten was. Mijn oud-leerling H. Eikelboom kon echter op 5 Juni 1941 voor Kadoelen (bij Vollenhove) 3 zwanen als *Cygnus bewickii* herkennen en op 24 Juli 1 ad. ex. tussen Kuinre en Lemmer. (t. K.).

***Cygnus olor* (Gm.) — Knobbelzwaan.**

Ook tijdens de koude winter 1940/1941 vertoefden wederom knobbelzwanen in ons land, zij het, naar de mij ter beschikking staande gegevens, in veel mindere mate dan zulks in winter 1939/1940 het geval was. Ik ontving de volgende berichten:

Lemmer: in een wak vóór het gemaal van de Noordoostpolder op 7 Februari 15 ad. + 1 juv., 9 Februari 29 ad. + 1 juv. en 10 Februari 10 ad + 1 juv. (G. J. H. V. Bosch, Kampen).

Vollenhove: troepje op 22 Februari. (E. D. Maaldrink).

Kampereiland: Een beroepsjager deelde mij 12 Jan. 1941 mede, dat onder een 100-tal zwanen, die in de voorafgaande dagen in een wak tussen Ramspol en Noordoostpolderdijk hadden vertoefd, ook wat knobbelzwanen waren geweest. (t. K.).

Urk: begin Februari 14 ex. (zie Limosa, 14, p. 37).

Harderwijk: (IJsselmeer): Op 7 en 29 Jan. en 3 en 4 Febr. 1941 resp. 2 ad., 15 ad., 8 ad. + 1 juv. en 59 ad. + 2 juv. (A. A. Tjittes).

Alblasserdam: 10 Januari 3 laag over rivier vliegend. (H. Ruiter).

Haarlem: veel minder talrijk dan vorige winter; 22 en 23 December 1 ad. in Oranjekom (Amsterdamse waterleidingduinen); 24, 25 en 26 December 1 juv. in het Noorder Buiten Spaarne, waar op 26 December ook 1 ad. vertoefde; 5 Januari 1 ad. te Heemstede (filters Amsterdamse waterleiding); 26 Januari 1 juv. in Oranjekom; 1 en 8 Februari 1 ad. ibidem. (F. Niesen).

Van de Overijsselse IJsselmeerkust zijn er verder ook enige gegevens uit het voorjaar, o.a. van Blokzijl en Vollenhove. (Eikelboom).

***Branta leucopsis* (Bechst.) — Brandgans.**

Op 24 December 1940 werden aan het IJsselmeer bij Kampen 2 ex. afgeschoten van een koppel van 5 stuks. (Eikelboom).

Op 18 Januari 1941 3 in de Oranjekom; op 19 Januari nog 2 ex. ibidem. (F. Niesen).

***Branta bernicla* subsp. — Rotgans.**

Op 4 Mei 1941 nam ik met den bewaker van het Kampereiland aldaar op de Ramspol twee rotganzen waar; ook op 11 Mei waren zij nog present, terwijl de bewaker ze ook daarna nog een tijdlang waarnam. (t. K.).

Het aantal waarnemingen van de rotgans bij Kampen is zeer gering, terwijl Mei-waarnemingen tot nu toe ontbraken (zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 29). (t. K.).

***Charadrius h. hiaticula* L. — Bontbekpluvier.**

Op 8 Juni 1941 namen wij aan het IJsselmeer bij het Kampereiland

op opgespoten terrein, waar kleine pluviertjes broedden, ook 2 bontbekken waar, blijkbaar weder, evenals het vorig jaar overzomeraars (zie Limosa, 13, p. 92 en ook Vogels Zuiderzeegebied, p. 30). (t. K.).

***Charadrius dubius curonicus* Gm. — Kleine pluvier.**

In 1941 broedde de kleine pluvier wederom op de opgespoten terreinen op het K a m p e r e i l a n d, begrensd door Kattenwaard, Ramspol en IJsselmeer, waar ik de soort op 15 April voor het eerst weer, in meerdere ex., waarnam (voor voorjaars trek en aankomst op broedterreinen zie Ardea, 27, p. 127). In totaal werden 9 nesten gevonden, het eerste op 11 Mei met 3 eieren, het laatste op 12 Juni, met 2 eieren. In verband met midden in de broedtijd aangevangen werkzaamheden tot in cultuurbrenging van deze gebieden kwamen enige broedsels niet tot hun recht. (t. K.).

Broedt ook te Herwen en Aerdt, waar van de Peppel de soort fotografeerde, alsook bij Wageningen in de uiterwaarden, alwaar ik 23 Juni 1941 een nest vond. (A. B. Wigman).

***Charadrius a. alexandrinus* L. — Strandpluvier.**

Op 8 Juni 1941 namen wij op een smalle strook opgespoten terrein op het K a m p e r e i l a n d, tussen Kattenwaard en IJsselmeer, een strandpluvier waar, die door zijn gedragingen sterk de indruk maakte van broedvogel te zijn. Het gelukte echter niet een nest te vinden; wel vond de bewaker op 12 Juni aldaar een nest van de kleine pluvier en stelde toen wederom de aanwezigheid van 2 of 3 strandpluviertjes vast. Bij een gezamenlijk bezoek op 15 Juni waren deze laatsten echter nergens meer te bespeuren. (t. K.).

***Charadrius a. altifrons* Brehm — Noordelijke goudpluvier.**

Voorjaar 1941 vertoefden de goudpluvieren op de doortrek opvallend lang op het K a m p e r e i l a n d. Wel bezitten we ook uit andere jaren gegevens over doortrek tot in de tweede Meihelft, maar dit jaar namen we op 11 Mei behalve een kleine koppel, die op de Ramspol rustte, ook nog een paar maal een hele „wolk” waar. (t. K.).

***Sterna h. hirundo* L. — Visdiefje.**

Op dezelfde strook opgespoten terrein tussen Kattenwaard en IJsselmeer op het K a m p e r e i l a n d, waar de bewaker vorig jaar na de bewakings-tijd herhaaldelijk visdiefjes waarnam, vonden wij dit jaar op 8 Juni een nest met 3 eieren. Voor zover wij konden nagaan, betrof dat het enige broedpaar. (t. K.).

***Larus hyperboreus* Gm. — Burgemeester.**

De heer J. P. Strijbos deelde ter vergadering in Amsterdam, op 26 Jan. 1941 mede, dat de laatste jaren steeds meer burgemeesters in ons land worden aangetroffen. Hij noteerde voor de winter 1940/41 2 ex. bij Spaarndam (op 25 en 26 Dec. 1940), 2 bij de Hondsbossche zeevering en 1 bij Noordwijk.

Op dezelfde vergadering vermeldde de heer G. A. L. Bisseling, dat door hem een juv. ex. was ontvangen op 23 Jan. 1941, afkomstig uit Scheveningen.

Zie ook Limosa, 13, p. 146.

(t. K.).

***Coturnix c. coturnix* (L.) — Kwartel.**

Het is mij gebleken, dat in de z.g. Eng (dorpsbouwland) van Harskamp en Otterlo (G.) al sinds jaren geregeld de kwartel als niet-zeldzame broedvogel pleegt voor te komen. (A. B. Wigman).

II. Koude-slachtoffers winter 1940-1941.

De weinige binnengekomen berichten over slachtoffers van de jongste koude periode laat ik hier volgen.

Friesland: Weinig slachtoffers ontvangen; 2 kramsvogels, *Turdus pilaris*, en 2 ♂♂ van de parelduiker, *Colymbus arcticus*. Van deze laatsten werd de een enige dagen vóór Januari onder Marum (Gr.) gevonden, terwijl de tweede op 5 Februari te Leeuwarden uit de lucht kwam vallen en de volgende dag stierf.

Van roerdompen, *Botaurus stellaris*, ijsvogels, *Alcedo atthis*, enz. niets gehoord; de laatste komen hier in de omgeving — ook vóór de winter — praktisch niet meer voor. Hetzelfde geldt nagenoeg voor de steenuil, *Athene noctua*. (G. Bosch, Leeuwarden).

Vollenhove: In Ambt-Vollenhove kwamen 4 buizerden, *Buteo buteo*, om. Verder is in de buurt van Blokzijl nog 1 bruine kuikendief, *Circus aeruginosus*, gevonden. (E. D. Maaldrink).

Kampen: Zelf ontving ik op 7 Januari een dodaars, *Podiceps ruficollis*, op 15 Januari een nonnetje, *Mergus albellus*, dat op de binnenplaats van het Lyceum tegen een ruit vloog en weer werd vrijgelaten, op 1 Februari een in het stadsplantsoen uitgeput aangetroffen blauwe reiger, *Ardea cinerea*, die de volgende dag stierf, terwijl op 4 Februari een roerdomp, *Botaurus stellaris*, werd gebracht, die aan het IJsselmeer uitgeput gevonden was en in leven werd gehouden.

Op 18 Januari had een mijner kennissen in Kamperv een roerdomp gezien bij een nog open sloot, terwijl ik zelf die dag in het buitendijks terrein bij het Kampereiland een voorwerp waarnam, dat evenals het eerstgenoemde nog goed wegvloog. Mijn oud-leerling H. Eikelboom kreeg op 29 Januari eveneens een blauwe reiger, *Ardea cinerea*, die dood was gevonden en op 10 Februari een roerdomp, *Botaurus stellaris*, die hij in het leven wist te houden en op 7 Maart weer vrij liet aan de IJssel, waar tijdens de koude minstens 3 à 4 roerdompen waren gezien. Ondanks de laatste koude winters heeft de roerdomp ook in het seizoen 1941 op verschillende plaatsen bij Kampen gebroed, wederom afgaande op het horen van het gebrul en op het waarnemen van vliegende voorwerpen.

Harderwijk: Op 18 Jan. 1941 een uitgeputte juv. wilde zwaan, *Cygnus cygnus*, met gekwetste vleugel, in de stadstuin. (A. A. Tjittes).

Alblasserdam: 2 spreeuwen, *Sturnus vulgaris*, ontvangen (vermoedelijk doodgevroren); verder 1 bosuil, *Strix aluco* (nog levend). Op 3 Januari werd een roerdomp, *Botaurus stellaris*, aan een fleur gevangen en weer losgelaten, maar kwam vermoedelijk alsnog om; op 12 Januari ontving ik een vermagerd, dood ex., terwijl op die datum een ander voorwerp in een weiland aan het muizenvangen was. Ook ontving ik 2 nog levende dodaarsjes, *Podiceps ruficollis*, die weer werden vrijgelaten. Grote aantallen

(± 500) houtduiven, *Columba palumbus*, roestten 's avonds in hoge bomen; op 8 Januari ontving ik 2 dode, vermagerde ex. Van de waterral, *Rallus aquaticus*, werd één verscheurd ex. aangetroffen. Van het waterhoentje, *Gallinula chloropus*, ontving ik 4 slachtoffers en 2 nog levende ex., die beide stierven; verder enkele fragmenten in het veld aangetroffen. Drie, op 5 Januari levend ontvangen meerkoeten, *Fulica atra*, werden wegens hun goede conditie geringd weder losgelaten. (H. Ruiter).

H a a r l e m : Door mij werden opvallend weinig dode vogels gevonden; alleen 1 blauwe reiger, *Ardea cinerea*, 1 kapmeeuw, *Larus ridibundus* en 2 kleine zeemeeuwen, *Larus canus*. Ook aan zee bevonden zich practisch geen slachtoffers, behalve op 9 Februari toen ik over 3 km strand 8 zwarte zee-eenden, *Melanitta nigra*, vond, maar geen enkele andere eend of meerkoet, zelfs geen zeekoet, die anders, vooral na vorst, regelmatig gevonden worden. (F. Niesen).

Kampen, 25 Juli 1941.

Oölogische en nidologische mededeelingen, 1941, 1

DOOR

TSJEARD Gs. DE VRIES

(met 1 tekstfiguur).

Een verlaten horst van den havik, *Accipiter gentilis gallinarum* (Brehm), na acht jaar weer betrokken.

In het broedseizoen van 1933 bevond zich op „De Buunderkamp”, W o l f h e z e (G.) een havikhorst, dat één jong en twee onbevuchte eieren voortbracht. Sindsdien bleef het onbewoond, doch wel werden het vorig jaar in een ander gedeelte van hetzelfde bosch pogingen tot vestiging ondernomen, welke echter niet met gunstigen uitslag bekroond werden. Op deze plaats is het dit voorjaar zeer onrustig door het kappen van boomen.

Thans — dus na acht jaar — heeft een havikspaar het oude horst opnieuw betrokken; 16 Maart hoorde ik de vogels alarmeeren en 6 April bleek het in den loop der jaren uiteraard geheel vervallen nest aanmerkelijk te zijn opgehoogd en opgeknapt, terwijl het usantieele dennengroen op den rand eveneens aanwezig was.

Toen wij het ter gelegenheid van de Clubvergadering dit voorjaar aan eenige leden toonden, bleek het den heer v a n M a r l e, die een onderzoek in loco instelde, dat het horst, blijkbaar door het veelvuldig vertoeven van boscharbeiders ter plaatse, verlaten was. (A. B. Wigman).

Zeer vroege broedallures van de fuut, *Podiceps cr. cristatus* (L.).

Op 15 M a a r t 1941 namen wij in het Noorddiep op het K a m p e r e i l a n d een paartje futen waar, dat bezig was met materiaal te slepen, dat beiden naar een plek brachten, waar reeds een aanduiding van een nest was te bespeuren. Even later gingen ze ook kopzwaaiend tegenover elkaar „staan”. 's Morgens was het eerst flink koud, de bomen waren zwaar be-